

Правові основи андидискримінаційної політики

**STOP
RACISM**

**STOP
HARASSMENT**

**STOP
DISCRIMINATION**

Лекція № 10

«Судимість, сімейний чи майновий стан, релігія, політичні переконання та інші ознаки проявів дискримінації: правовий механізм запобігання та протидії»

**"ДИСКРИМІНАЦІЯ
НЕ ПРАЦЮЄ"**

План:

1. Дискримінація за наявністю судимості та досвіду перебування в місцях позбавлення волі або за способом життя.
2. Дискримінація за сімейним чи майновим станом;
3. Дискримінація за релігійною ознакою
4. Дискримінація за політичними переконаннями чи належністю до профспілки.
5. Цифрова дискримінація (нерівність) в інформаційному суспільстві.

План

1. Поняття дискримінації за ознакою місця проживання, громадянства чи мови.
2. Види дискримінації за ознакою місця проживання, громадянства чи мови.
3. Форми прояву дискримінації за ознакою місця проживання, громадянства чи мови.
4. Правовий механізм запобігання та засоби протидії дискримінації за ознакою місця проживання, громадянства та мови.
5. Роль правоохоронних органів у запобіганні та протидії дискримінації за ознакою місця проживання, громадянства та мови.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України (1996 р.)
2. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012 р.)
3. Закон України Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (2005 р.)
4. Загальна декларація прав людини (1948 р.)
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950р.)
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.) (статті 2, 3 і 26) ;
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) (статті 2 і 3);

Судимість, сімейний чи майновий стан, релігія, політичні переконання та інші ознаки проявів дискримінації: правовий механізм запобігання та протидії.

Вступ

- Дискримінація у нашій країні, на жаль, розповсюджене явище. Вона може торкнутися кожного, незалежно від статі, віку чи стану здоров'я.
- ООН і багато інших міжнародних організацій ведуть боротьбу зі всілякими формами дискримінації.
- Зокрема, проголошені спеціальні міжнародні дні - **Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок, Міжнародний день мігранта, Міжнародний день пам'яті жертв работоргівлі та її ліквідації, Міжнародний день боротьби за ліквідацію расової дискримінації, Міжнародний день боротьби з гомофобією, трансфобією і біфобія.**

01

Дискримінація за наявністю судимості та досвіду перебування в місцях позбавлення волі або за способом життя (наприклад, споживання психоактивних речовин або надання послуг комерційного сексу)

Дискримінація за наявності судимості

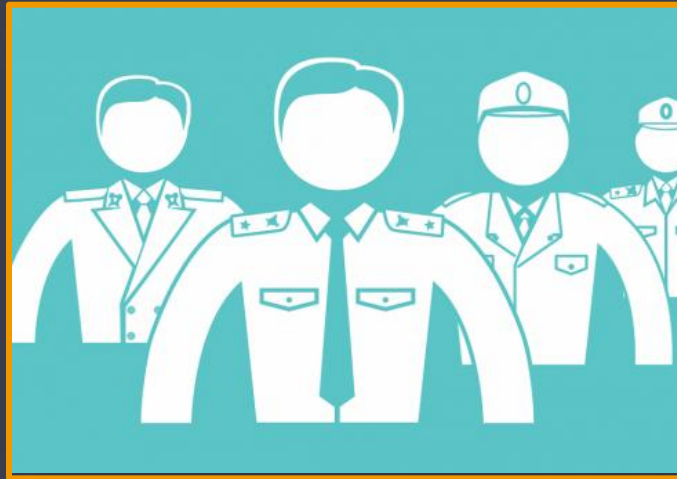
- **Дискримінація за наявності судимості** – дії, які позбавляють людину певних прав серед те, що у цієї людини є судимість.
- **Дискримінація людей з судимістю** - одна з небагатьох в Україні, яка існує офіційно і закріплена на законодавчому рівні. Згідно з останніми доступними даними, в **2008 році** Україні судимість мали понад 2 мільйони осіб. Свіжих цифр немає - але можна з упевненістю сказати, що менше їх не стало.
- Непогашена судимість забороняє обиратися в державні органи, працювати в адвокатуру, бути опікунами чи усиновлювачами, а в деяких випадках - працювати вихователями та вчителями.

Що заборонено людям з непогашеною судимістю за законом

Балотуватися і бути обраними до державних органів

Займати деякі посади на держслужбі, в судових та правоохоронних органах, у фінансовій сфері

Працювати в адвокатурі

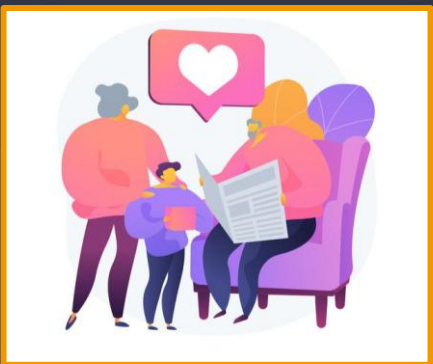
Що заборонено людям з непогашеною судимістю за законом

Служити в збройних силах

Отримати ліцензію на зброю

Бути опікунами та усиновлювачами, якщо злочин було вчинено проти життя і здоров'я громадян

Приклади

- У 2012 році **Дмитро Ішевскелого**, вчителі хімії та біології з України, засудили до трьох років і двох місяців колонії за «**болотному справі**». Після виходу на свободу Ішевській не зміг повернутися до педагогічної роботи.
- При спробах влаштуватися в великі компанії йому теж відмовляли.
- Він вирішив виїхати з України. Ішевскелому довелося працювати на будівництві, щоб зібрати якісь гроші для себе на перший час, а також для хворої на той момент матері.
- Зараз Ішевській викладає біологію в Китаї. «**Для мене з моєю судимістю в Україні хорошого майбутнього я не бачу. Піти працювати - неможливо** », - каже він.

Інший приклад

- **Дмитро - громадянин Узбекистану**, але виріс в Росії. Перший раз він потрапив в місця **позбавлення волі в 17 років**, після цього був ще тричі судимий. Останній рік Дмитро живе в притулку благодійної організації «**нічліжка**» в Санкт-Петербурзі. Після виходу на волю він намагався влаштуватися зварювальником, слюсарем чи пекарем - і він не зміг.
- **«Скрізь запитують про наявність судимості - чи була вона раніше, навіть були приводи в поліцію. Потім вони роблять позначки, і це стає мінусом незалежно від того, як добре в тебе голова працює**», - розповідає він. У всіх великих компаніях Дмитра, за його словами, **«пробивали по спеціальними баз**», а в невеликих фірмах відмовлялися оформляти офіційно.
- **Через 1,5 року** після звільнення Дмитро запросили дострокове зняття судимості - щоб подати документи на громадянство Росії. Він взяв характеристику в дільничного і в «**нічліжки**». З цими документами йому вдалося домогтися достроково зняття судимості з першого разу.

Дискримінація споживачів наркотиків

- ❖ **Дискримінація споживачів наркотиків** - обмеження прав осіб, помічених у вживанні наркотиків або страждають залежністю від наркотиків.
- ❖ В процесі стигматизації наркозалежні наділяються стереотипними рисами, що створює відносно їх атмосферу страху і не об'єктивізований загрози. У деяких своїх проявах дискримінація наркозалежних пов'язана з порушенням прав людини.
- ❖ Дискримінація проявляється в недиференційованому підході до всіх споживачів наркотиків, без урахування того, які наркотики вони застосовують.
- ❖ При тому, що в дискримінації алкоголіків, нікотинозалежних і токсикоманів є схожі з дискримінацією наркоманів риси, відсутні законодавчі заборони на тютюн, алкогольні напої та розчинники.

- Вживання наркотиків в рамках віктимології визначається як злочин без жертви - в разі, якщо наркозалежний заперечує, що йому завдано шкоди, і виконує свої соціальні обов'язки по відношенню до близьких, ні особи, яке могло б заявити про заподіяний йому шкоду.
- Таким чином, **заборона** наркотиків **призводить до дискримінації тих осіб, які здатні контролювати вживання психоактивних речовин**. Забороняючи добровільну евтаназію, вживання наркотиків і аборти, держава порушує право власності людини на своє тіло, заперечує суверенітет особистості.

- Однією з форм **дискримінації споживачів** наркотиків є, зокрема, повсюдна практика постановки на наркологічний облік без добровільної інформованої згоди та використання наркообліку в далеких від медицини цілях, що тягне за собою **обмеження громадянських і соціальних прав широкого кола осіб**.
- Наприклад, при прийомі на роботу наркомани часто дискримінуються через хворобу.
- В умовах корупції при затриманні споживач наркотиків або людина, щодо якого у співробітників внутрішніх справ є достатні підстави вважати, що він споживає наркотики, ризикує своєю свободою більше, ніж «**наркобарон**»

Приклади

У небезпеці вдома

«Ми відчуваємо себе людьми другого сорту не тільки в лікарнях чи при зверненні до правоохоронців. Навіть з боку чоловіків, які теж вживають наркотичні речовини, ми відчуваємо зневагу.

У сім'ях, де і чоловік, і жінка, наркозалежні не рідкість діалог: «**Ось подивись на дружину Васі/Колі. Вона ж навіть траву не курить, а ти... Це не може не образити**», - поділилася наболілим одна з наркозалежних жінок. – Часто чоловік забороняє дружині ставати пацієнткою програм зменшення шкоди, і сам купує для неї наркотичні речовини.

Мотив для такої поведінки: щоб ніхто не знав про те, що дружина залежна або **має ВІЛ-статус**. В результаті жінка залишається без необхідного лікування».

Цю інформацію підтверджує статистика: в деяких містах жінок в програмах зменшення **шкоди в 8-10 разів** менше, ніж чоловіків. І це при тому, що по статистиці громадських організацій серед трьох наркоспоживачів – одна жінка.

Приклади

Дискримінація в пологовому будинку

Підтверджують інформацію про те, що жінки, які живуть з наркозалежністю, стикаються з дискримінацією, і фахівці **Національної Гарячої Лінії** з питань наркозалежності та замісної підтримувальної терапії. Її співробітниця **Тетяна Лебедь** розповіла про один із кричущих випадків порушення прав жінок, які живуть з наркозалежністю.

Пацієнтка замісної підтримувальної терапії, тобто, наркозалежна жінка, яка замість небезпечних «**вуличних**» наркотиків вживає абсолютно легальний медичний препарат, призначений лікарем, народжує дитину. Для вагітних наркозалежних жінок та їхніх малюків набагато безпечніше, якщо майбутня мама вживає препарат **ЗПТ** замість нелегальних речовин. Тож, породілля приходить до тям після планового кесарського розтину, але ще не може самостійно встати.

Приклади

Дискримінація в пологовому будинку

- Вона просить медсестру подати їй замісний препарат. Так, це синтетичний опіод, але він не викликає **«кайфу»**, а допомагає залежній людині нормально почуватися. Медсестра чи санітарка замість того, щоб подати пігулки пацієнтці, забрала їх, сказавши, що та більше своїх ліків не отримає.
- Після втручання фахівців **Гарячої Лінії** ситуація вирішилась: жінка отримувала життєво важливі ліки, але видавали їх медсестри, хоча пацієнтка мала повне право приймати препарат самостійно. Лікарі ж пологового постійно вмовляли її знизити дозу і відмовитися від вживання.
- **«Ці ліки мені призначив нарколог, який знає мою історію хвороби. Він підібрав мені необхідне дозування. Тільки завдяки замісній терапії у моєї дитини є адекватна мама»**, - ледь не плачучи пояснювала жінка нам по телефону, - розповіла Тетяна Лебедь.

02

Дискримінація за сімейним чи майновим станом

Сімейний стан

- Незалежно від того чи є у людини сім'я або ні, людину не можна дискримінувати. Згідно з **Сімейним кодексом України** навіть одинока людина має права члена сім'ї. Дискримінація стосується і дітей у школі, які, в свою чергу, походять з різних родин.
- За даними, які нещодавно оприлюднив Міністр **юстиції Павло Петренко**, 3 млн. дітей в Україні проживають у неповних сім'ях. Наприклад, в наслідок смерті когось з подружжя, позбавлення батьківських права чи розлучення.
- **Сім'я** – особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

- **У шкільній системі існує деякий шаблон сім'ї:** лише родина у складі тата, мати та дитини вважається повноцінною. Про це нікто не говорить , але дискримінація не обов'язково є прямою. У шкільних підручниках просто неможливо найти інакшу родину. Родину зображають з однією дитиною, а для надійності з двома.
- Також у школах постійно нагадують про «**ідеальну родину**» , наприклад, спортивні або виховні заходи. Типовий приклад- це «**Тато, мама,я -спортивна сім'я**». Також там може бути написано: «**До участі запрошуються сім'ї складом: мама, тато та дитина віком 8-10 років**».
- Багато інших позакласних заходів, а також класних годин присвячені сім'ї: Різдво, День матері, фестивалі родинної творчості, батьківські збори, вручення подяк батькам та інше.
- Щоразу, коли школа згадує про сім'ю , але має на увазі повну її модель, стискається не одне дитяче серце.

Приклад

- У одної жінки є племіник. У нього померла мати три роки тому, але коли в праві сказано, що треба підкреслити підмети та присудки в реченні: «**Мама спекла періжки**», він спочатку плаче і лише за годину-півтори може продовжити робити домашнє завдання.
- Треба перестати ховати від дітей різні варіації сім'ї. Визнати важливість і повноцінність кожної родини незалежно від її складу.
- Не складно же переформулювати замість «**Зобразити родину**» на «**Зобразити близьких людей**». Також треба розповідати дітям про існування різних сімей.

Майновий стан

Дискримінація за ознакою майнового стану – це позбавлення певних прав, стосовно людей, які не володіють певним рівнем грошового достатку.

Приклад одного завдання з підручника географії: **«У яких країнах світу ви з батьками були як туристи?...»**. На перший погляд для багатьох тут немає нічого незвичайного, але у багатьох класах є діти, які не те що не бувають у інших країнах, а й навіть за межами своєї області. І навіть не через тому, що не хочуть, а тому, що немає за що.

Також приклад, де накладається тавро невдахи на дитину з малозабезпеченої сім'ї: **«Уявіть ситуацію і складіть алгоритм своєї дій, поясніть свої вчинки та міркування. У вашому класі є учень, якому завжди не таланти, із ним завжди трапляються прикрі історії. Він із малозабезпеченої родини, не може модно одягатися, мати дорогі гаджети. Але вчиться старанно, нікому не заважає. Багато однокласників над ним насміхаються просто заради розваги...»**.

Майновий стан

Мало того, що навіюється залежність успішності від обов'язкового модного одягу або дорогого гаджету, ще й створюється поле для цькування дітей, які цього не мають.

Малозабезпеченим сім'ям видають найпошарпаніші підручники у школах, найкращі ролі у шкільних спектаклях також даються дітям з заможних родин.

03

**Дискримінація
за релігійною
ознакою**

- ❖ **Релігійна дискримінація** — обмеження людей у правах за ознакою їхньої релігійної приналежності.
- ❖ Вона полягає в неповазі, образі, обмеження можливостей проходження церковним традиціям. Таке обмеження прав в деяких випадках призводить навіть до збройних конфліктів.
- ❖ Відповідно **до 35-ї статті** Конституції України кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право ключає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої..... Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа - від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова.
- ❖ Це означає , що релігійні **переконавання людини або відсутність її захищена, людина не може бути дискримінована.**

Але у школі таке часто трапляється. Система української освіти вдає , що ніби усі діти у класі є християнами та християнками. Діти, які не є віруючими чи ідентифікують себе з іншою релігійною групою, не потрапляють у їх фокус. Коли запрошений до класу священник розмовляє з дітьми на релігійні теми, то це є прямою дискримінацією.

Приклади

На сторінці підручника ,серед весняних свят, згадується великдень. У кінці сторінки написано: «**На великдень люди христосуються**», але не згадується , що великдень святкують лише християни, представлено все так , що святкує його кожна людина у світі. **День Святого Миколая, Різдво та інші свята відбуваються у школі у формі постанов, класних годин, вручення подарунків та інших шкільних заходів.**

Усі ці заходи є християнськими. На цих заходах скрізь християнські символи, цитують фрагменту християнських текстів.

За даними опитування Центру Разумкова, близько **67%** населення України визнало себе віруючими. При цьому атеїстів всього **7%**. Розподіл відповідей на питання: «**До якої релігії ви себе відносите**», засвідчив домінування православ'я (**68%**), греко-католицизм(**8%**).

Також дискримінація була на сторінці підручника, де **разом з Конституцією України стоїть Закон Божий.**

04

**Дискримінація за
політичними
переконаваннями чи
належністю до
профспілки**

Дискримінація за політичними переконаннями

- **Дискримінація за політичними переконаннями** - це позбавлення певних прав осіб, які мають певні політичні переконання.
- Дискримінація за політичними мотивами відбувається, коли роботодавець **приймає рішення про прийом на роботу через політичні переконання чи партійної приналежності співробітника.**
- Наприклад, якщо роботодавець відмовляється наймати кандидатів, які голосують за **республіканців**, або звільняє будь-якого, хто підтримує захист життя, відбувається політична дискримінація

- ❖ Існує тонка межа між політичними упередженнями і тим, що може бути витлумачено як дискримінація.
- ❖ Наприклад, якщо афроамериканського співробітника звільняють за участь в мітингу **Black Lives Matter**, а інших співробітників не звільняють за участь в інших типах протестів, це може розглядатися як незаконна расова дискримінація.
- ❖ У більшості штатів роботодавці не можуть звільняти співробітників за участь в діяльності, яка чітко визначена і визнана захищеною, якщо у них немає підстав для бізнесу.
- ❖ Політичні виступи або участь у політичній діяльності, наприклад, **відвідування заходу кандидата, пожертвування на політичну кампанію або навіть балотування на пости, швидше за все, будуть захищеними діями.**

Приклади

23 січня старшого викладача московського Інституту театрального мистецтва імені **Йосипа Кобзона Артема Назарова**, який пропрацював в вузі п'ять років, затримали на акції в Москві. Два дні він провів у відділі поліції в Солнцево; після суд оштрафував його **на 10 тисяч рублів**. За словами Назарова, в той же день - ще до того, як йому виписали штраф - **в інституті зібрали засідання вченої ради, на якому обговорювалося його участь в акції**.

За підсумками керівництво прийняло рішення про звільнення викладача. Підписаний ректором інституту Дмитром Томілін наказ про звільнення (**Назаров переслав його «ОВС-Інфо»**) датований 25 січня, однак ректор запевняє, що офіційно педагога звільнили 27-го числа **«з дотриманням всіх норм ТК РФ»**, а опублікована Назаровим копія наказу з підписом - лише **«проект»** документа.

Так чи інакше, ректор написав, що Назаров звільнений «**у зв'язку з вчиненням незаконних провокаційних дій**» і «**втратою довіри**». При цьому він послався на положення Трудового кодексу, згідно з яким трудовий договір може бути розірваний за ініціативою роботодавця в разі, якщо працівник, що виконує «**виховні функції**», скоїв «**аморальний проступок, несумісний з продовженням роботи**».

При цьому, відзначала експерт журналу «**Відділ кадрів комерційної організації**» Людмила Куревіна, «визначення аморального проступку немає ні в одному нормативно-правовому акті, тому роботодавець керується своїми внутрішніми уявленнями про правила і норми поведінки».

Ректор інституту в спеціальному відео пояснив «**аморальність**» вчинку Назарова так: педагог «**свідомо порушив закон і пішов на несанкціонований екстремістський мітинг**», хоча при прийомі на роботу підписував правила внутрішнього розпорядку і «**зобов'язався неухильно дотримуватися їх**».

Дискримінація через належність до профспілок

Профспілка - добровільне громадське об'єднання громадян, пов'язаних спільними виробничими, професійними інтересами за родом їх діяльності, що створюється з метою представництва і захисту їхніх соціально-трудоових прав та інтересів.

Не допускається дискримінація за ознакою приналежності до профспілки.

Заборона дискримінації громадян за ознакою **належності або неналежності** до профспілок. Ніхто не може бути обмежений у трудових правах і свободах в залежності від приналежності або неналежності до громадських об'єднань.

- ❖ **Ст. 5 Закону** конкретизує принцип рівності трудових прав, закріплений у ст. **21 КЗпП** щодо членства в профспілках: **забороняється не лише обмеження трудових прав працівників у зв'язку з членством у профспілці, але й встановлення переваг за цим критерієм.**
- ❖ Зокрема, це означає, що угода між профспілкою та роботодавцем про переважне право членів цієї профспілки на укладення трудових договорів з цим роботодавцем є **недійсною**.

Заборонена будь-яка дискримінація та обмеження прав працівників залежно, зокрема, від членства у професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, участі у страйку, звернення або наміру звернення до суду чи інших органів за захистом своїх прав або надання підтримки іншим працівникам у захисті їхніх прав тощо.

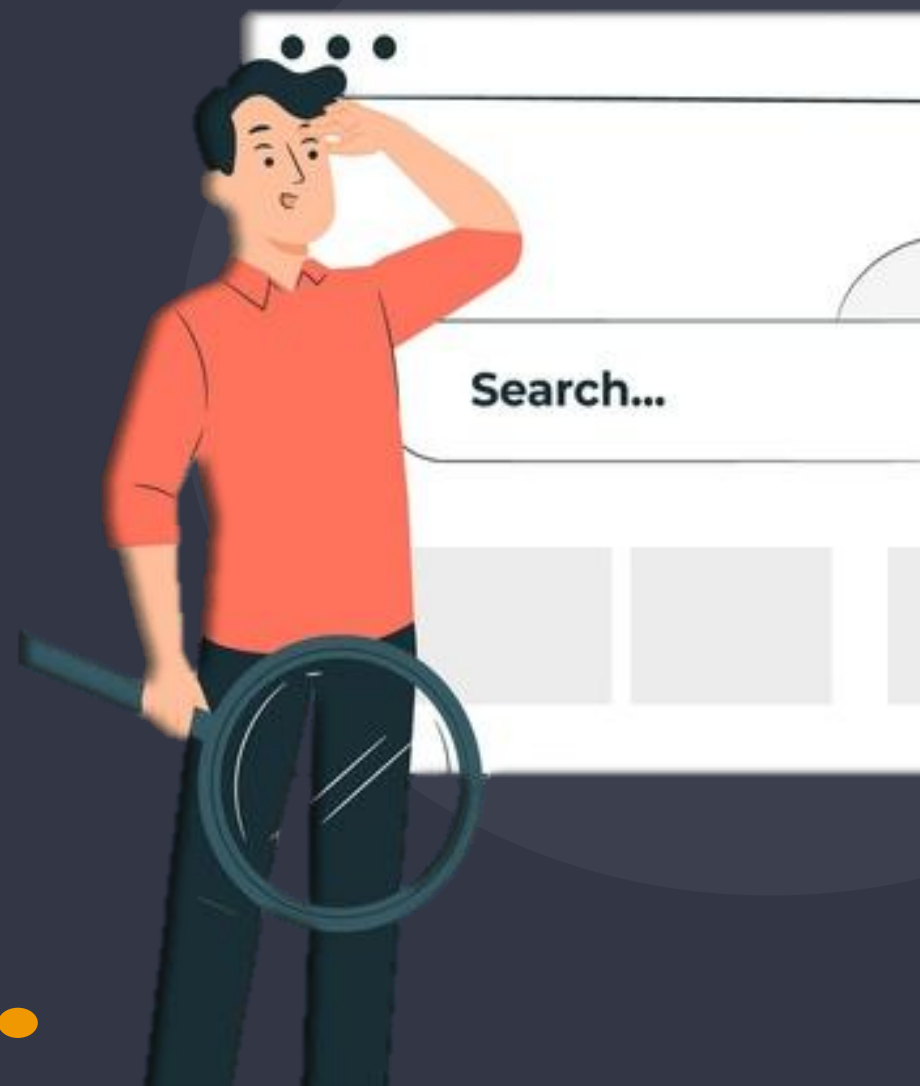
Заборона звільнення працівника з мотивів його участі у профспілках або інших об'єднаннях працівників.

05

Цифрова дискримінація (нерівність)

- В Україні цифровізація багато в чому йде повним ходом з ініціативи держави, як метод створення нових умов для **підвищення ефективності цивільного обороту і конкурентоспроможності** нашого суспільства в цілому.
- Дуже часто громадянина просто змушують до такого віддаленого цифрового спілкування. Підштовхують його. «**Йди на портал, будь ласка. Так, тільки на портал і ніяк інакше**».
- Причому деякі послуги можна отримати тільки із застосуванням комп'ютерних технологій, а якщо і можливий традиційний спосіб, то цифрові сервіси мають привілейований статус.
- Використання цифрових технологій вимагає певних навичок роботи з комп'ютером, але далеко не всі люди - **досвідчені користувачі**. В першу чергу мова йде про людей похилого віку. Виходить, що ця категорія громадян **піддається цифровий дискримінації** тільки тому, що вони не вміють поводитися з комп'ютером або смартфоном.

- **Зв'язок в регіонах** - це ще одна проблема. В силу великих відстаней багато технологій і сервіси в віддалених регіонах нашої країни все ще недоступні.

Все більш широке впровадження цифрових технологій в повсякденне життя збільшує ризики непрямой дискримінації.

По-перше, ризик ненавмисного, але відчутного обмеження прав окремих груп може бути пов'язаний з тим, що різні групи в суспільстві мають різний рівень доступу до технологій, а деякі групи знаходяться в стані цифровий ексклюзії .

Наприклад, **хтось живе в місцевостях, де немає сучасних засобів зв'язку, у кого-то не вистачає грошей, щоб купити пристрій, що підтримує роботу сучасних додатків, хтось не має навичок, щоб за допомогою цифрових технологій безпечно і ефективно**

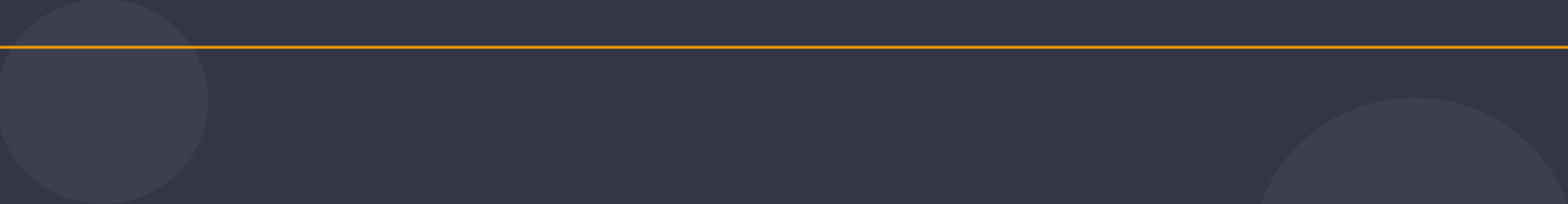

- **спілкуватися, робити покупки, працювати, вчитися і ін.**

Дослідження показують, що особи, які страждають від цифрової ексклюзії, що не розподіляються рівномірно по всім соціальним стратам, а сконцентровані в групах, які і без того ставляться до уразливих і неблагополучних. **Це літні, люди з фізичними обмеженнями і серйозними захворюваннями (з інвалідністю), бідні, мігранти, представники етнічних і мовних меншин.**

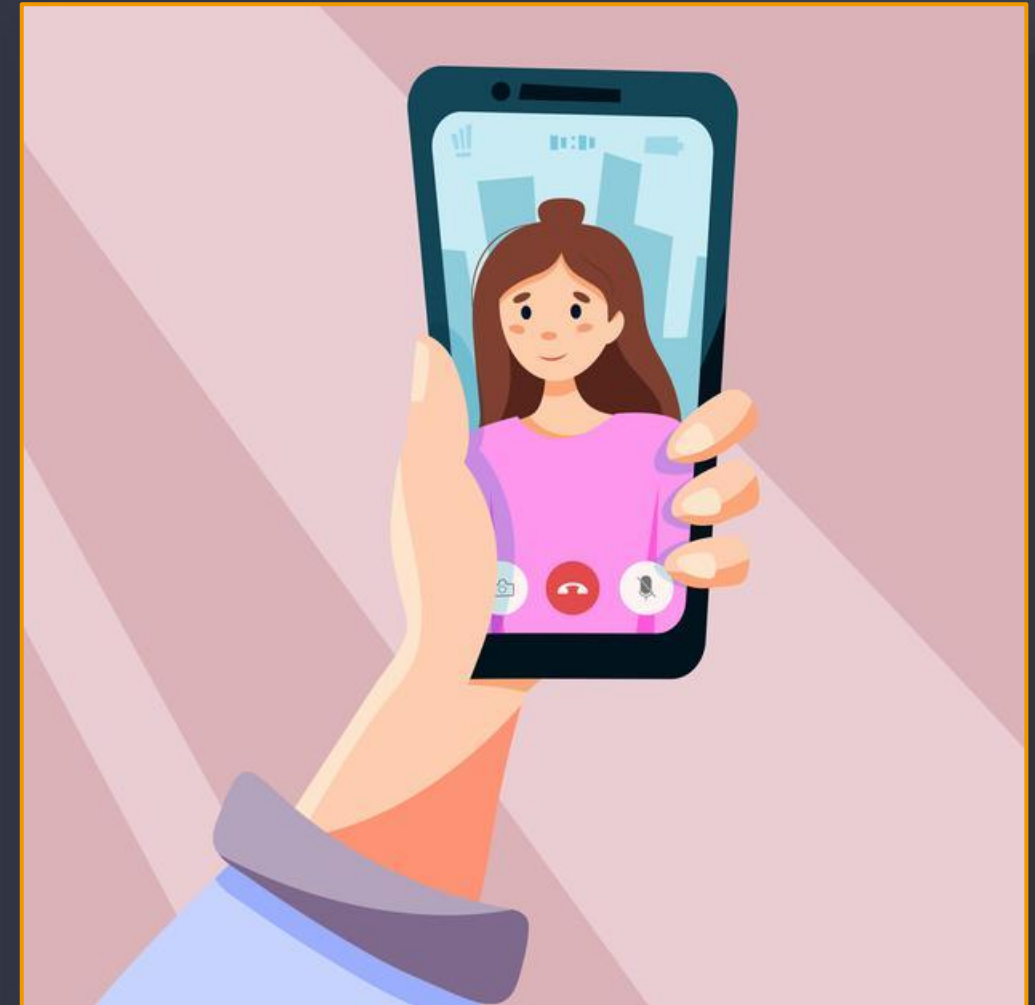
Фактично цифровизація державних і комерційних сервісів призводить до дискримінації зазначених груп, якщо не вживаються спеціальні заходи, наприклад дизайн, розроблений спеціально для людей з фізичними обмеженнями, збереження аналогової форми отримання послуги і т.д.

Крім того, уникнути дискримінації, пов'язаної з обмеженим доступом до технологій, дозволять кроки щодо зниження рівня ексклюзії в цілому, **наприклад програми навчання цифрової грамотності, випуск дешевих пристроїв зв'язку, створення інфраструктури для доступу в інтернет тощо.**

Цифрова дискримінація 2020

- ❖ Нове карантинне «зустрічають по одягу»: що впливає на наше сприйняття співрозмовників під час відеодзвінків.
- ❖ Якщо з'явитися на відеодзвінки непричесаним і в м'ятій майці, то проїзведеш погане враження на співрозмовника. В онлайні це працює точно також, як і в офлайні.
- ❖ Разом з масовим переходом на «удалёнку» стали більш явними кілька факторів, які можуть призвести погане враження. За спостереженнями з огляду на ці факти можуть навіть почати дискримінувати учасників групових дзвінків.

Ось ці 3 фактори дискримінації

1. За якістю з'єднання

«Той, хто раз-разззг ... разз-ггг розмовляє з лагами, сприймається як ідіот, який не може зв'язати двох слів. Рівним рахунком ніхто не думає: «А, ну так-то Паша нормальний, просто інтернет лагаєт». Всі зляться особисто на тебе і не хочуть тебе слухати.

Колись покупка другого айфона і созвона по якісному фейстайму врятували відносини. Витратити гроші на айфон було вельми вельми розумною інвестицією. Так само з новим провайдером і роутером. Інакше тебе не слухають.»

2. За якістю звуку

«Був тут один созвона, де чомусь глухо звучав мікрофон у одного з учасників. І цього учасника почали частіше перебивати, намагалися не звертатися до нього. Не людина поганий, просто підсвідомо не хочеться напружувати вуха. І ось сбеседнік виявився за бортом.»

3. За якістю картинки

«Один співрозмовник яскравий, чіткий, красивий. Інший з замиленою камерою, як з лазні з тобою спілкується. Неможливо позбутися від цього когнітивного спотворення. Коли 7 годин проводиш на відеодзвінках, мозок починає вішати ярлики.»

06

**Булінг як вид
дискримінації**

В останнє десятиліття і в Українське, і в зарубіжних роботах приділяється значна увага проблемі булінгу як виду дискримінації.

Буллінг - це психологічний і / або фізичний вплив на іншу людину, цькування, задирання, яке може бути засноване на різних ознаках зовнішнього вигляду, соціального, економічного чи іншого статусу.

Зовнішній вигляд є одним з основних тригерів буллінг, про що також говорить Г.В. Жарков відзначаючи, що основою для цькування в його дослідженні були (у ранзі)

Ненормативна зовнішність / тілесність сприймаються як ознаки ненормативної гендерної орієнтації

Ненормативна символіка (перш за все, «західна», «нехристиянських», «сатанинська»)

Етнічні особливості (зовнішність, елементи костюма, дотримання традицій)

Говорячи про форми буллінг, то найчастіше виділяють три типи буллінг

Вербальний буллінг (прізвиська, дражнилки, образи та інші форми стигматизації);

Соціальна буллінг (соціальна ізоляція від-слушну особистостей)

Фізичській буллінг передбачає безпосередній фізичний контакт і використання жестів ображає характеру

Буллінг може приймати різні форми

Поширення чуток

Фізична або словесний напад

**інші жести або дії, які заподіюють
шкоду дитині прямо або побічно**

Буллінг включає в себе:

- бажання заподіяти шкоду кому-небудь,
- саме шкідливий вплив,
- дисбаланс сили між кривдником і жертвою,
- повторення такої поведінки,
- несправедливе використання сили,
- очевидне задоволення кривдника і почуття пригніченості жертви.

Найбільш близькими російськими аналогами слова "**буллінг**" є "**цькування**" і "**знуцання**".

Є кілька причин для буллінг

1. Неприваблива зовнішність, наявність захворювань, одним із проявів якого є зміни в зовнішності.

Цькуванні часто піддаються повні діти, діти, які мають різні особливості або захворювання шкіри (**наприклад, вугрі, псоріаз, вітіліго, великі невуси і помітні родимі плями**), діти з особливостями зовнішності, які більшість людей вважають непривабливими (**неправильний прикус, занадто великий, широкий ніс, капловухість і багато іншого**).

Також цькування можуть піддаватися діти з помітними шрамами, змінами, пов'язаними з їх хронічними захворюваннями, і просто ті, зовнішність яких дуже незвичайна (**руді, з великою кількістю веснянок, альбіноси**).

У минулі десятиліття нерідко труїли дітей, що носять окуляри, але зараз короткозорість зустрічається все частіше, тому через очок труять рідше. У підлітковому віці можуть труїти дівчаток, які не користуються косметикою, не роблять стильні зачіски, не прикрашають волосся.

2. Незвичайна поведінка.

Часто трують дітей, які ведуть себе не так, як інші, висловлюють погляди, які відрізняються від поглядів інших однокласників, так звані «**білі ворони**». Також цькування піддаються тихі, чутливі, нетовариські діти, яким складно стримувати емоції. Їм важко постояти за себе, а їх реакції подобаються агресорам.

3. Дефекти мови, ходи.

Заїкання, проблеми з промовлянням певних букв, гартавість, проблеми зі збереженням рівноваги - **все це так само може стати приводом для цькування.**

4. Погана фізична підготовка.

5. Нізкій або, навпаки, високий інтелект.

Розумні або дурні діти зазвичай виділяються на тлі основної частини однокласників, що і стає приводом для початку цькування.

6. Прічастність до будь-яких меншин.

Діти з темною шкірою, характерними особливостями зовнішності своєї національності і раси часто стають об'єктом цькування. Також поширена цькування дітей, що відносяться до ЛГБТ-спільноти.

7. Інші характеристики.

У цю групу можна віднести випадки, коли діти трують тих, кого вчителі зробили своїми улюбленцями, дітей вчителів, дітей багатих людей, що хваляться своїми девайсами, а також тих, хто нашіптує, поводить себе грубо і неналежно.

Приклад

В одній зі шкіл вчився хлопець, у якого батьки були **нетрадиційної орієнтації**. Інші хлопці, які були у 9-му класі, почали його через це **утискати, відбирати гроші, також відбирати особисті речі, їжу, рвали книги, закидали портфель та шапку далеко на дерево, в туалет, за межі класу.**

Динаміка булінгу в Україні

